

quietam. Item in alio loco. Si dormiatis, inquit, inter medios ceteros, id est, inter fortes duorum testamentorum requiescatis. Et concentum cæli quis dormire faciet? Sanctos angelos intelligamus, qui pro ipsa habitatione, cæli cæli dicti sunt per Prophetam hoc modo: Cælum cæli Domino. Hujus igitur cæli concentum, ait Dominus quis dormire faciet: id est, quis erit ille qui eos à perpetuis laudibus, quibus me benedicunt, sanctus, sanctus, sanctus Dominus, incessabiliter concinentes, ut cessent & quasi obdormientes possit inhibere? Quis narrabit cælorum rationem? Et sancti cælorum nomine crebrò dicuntur: de quibus secundum mysticos intellectus Propheta vaticinatur, dicens: Cæli enarrant gloriam Dei. Horum igitur donationes quas habent secundum Dei gratiam differentes: quis poterit vel ipsam fidei ipsorum narrare rationem?

Quando fundabatur pulvis in terra: & glebe compingebantur? Pulvis de quo Dominus ait, gentium infidelitatem signat: pulvis utique aridus, & solutus fundamento in Ecclesia Apostolico admiscetur: ut per fidem & colligationem sive compagine charitatis, conglutinatio in Christo federe unionis & pacis, in augmentum Dei velut in terram solidam crescendo proficiat. Unde glebe agri dominici, effecte frugifera, in unum corpus Ecclesie charitatis copula compinguntur. Cælorum quoque appellatione scripturæ sancte recte dicuntur: eo quod desursum sint hominibus attributa, sive quia cælestia in se contineant sacramenta. Horum igitur cælorum: id est scripturarum rationem, quæ de mysterio obscuritatis opacata sunt & profunda: quis poterit animo perferari, vel eloquio proferre, aut quis eorum vaticinia cessare præcipiet. Antiqui interpretes ita dixerunt: Quis cæli organa in terram declinavit? id est, quis est qui cælorum laudantium Deum cantus, usque ad hominum inclinavit notitiam, ut imitatione laudis ejus, socii angelorum effici mereantur.

Nunquid capies leana prædam: & animam catulorum ejus implebis. Ex his quæ per omnem textum sermonis hujus enumerat, sex sunt quadrupedia, & quatuor volatilia. Et in hoc decalogi perfecto numero, videri potest quod omnem creaturam intelligi voluerit Deus, quæ per eum utpote per auctorem regitur. Decimus autem numerus perfectus est: quia per ipsum iterando, omnis numerus in infinitum multiplicatur. Ergo juxta literæ superficiem, hoc ait: Ego qui omnia iusta dispensatione procuro, circa te tantum o Job videor injustus. Juxta spiritualem intellectum, leana sive etiam leo, diabolus est intelligendus, qui & in multis locis scripturarum propter sevitiam, & fortitudinem ita nominatur. De hoc igitur Dominus ait: quod nemini nocere possit, nisi à Deo acceperit potestatem. Iusto ergo judicio ejus traduntur: quia ille omnino vires non habet dominandi, nisi ipse permiserit. Nunquid capies leana prædam: id est, sicut ego eam capere permittam. Puto autem hoc loco ideo catulos dictos, quia leanam nominaverat, quos veneno malitiæ suæ sive nequitiæ, velut lacte nutrierat ad homines perimendos. De quorum mortibus, nequissimorum spirituum animæ reficiuntur: & de his in psalmo ait: Catuli leonum rugientes, ut rapiant & quarant à Deo escam sibi. His igitur leonibus, & draconibus escas dare Deus dicitur: quando illos quos expetunt, in potestatem accipiunt.

Quando cubant in antris suis, (In sylvis alii dixerunt) & in specubus insidiantur? Antra sive spelunca sunt corda hominum impiorum: in his latibulis sedent: sive cubant in insidiis, ut interficiant innocentem.

Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum: vagantes, eo quod non habeant cibos? Arbitror quod & hic corvus adversariam partem significet sicut & pulli ejus: ut quemadmodum superius leenam, & catulos ejus intelleximus diabolum, & turbam perditorum ejus: ita & hic corvum eundem cum pullis ejus intelligamus. Quod ergo dicitur vagantes, indicatur hoc verbo, quod quasi quandam famis rabiem patiantur circa hominum genus, ut perditionem portionis ejus, velut cibum fumant: & ideo satagere videntur omni instantia, donec ad effectum votorum suorum perveniant: sicut audivimus Spiritum sanctum, per Salomonem dicentem: Oculum irridentem patrem, & contumeliosum senectuti matris, effodiant eum corvi de convallibus, & devorent eum pulli aquilarum. Possimus & ita sentire, ut corvum, id est, diabolum &

omnes socios ejus quondam patres habuerimus, cum erroribus eorum assimilaremur & vitii: & inde etiam, & pulorum nomine dicebamur. Sed relinquentes eos, quod & sponsa docetur, ut faciat: quæ sponsa nos sumus, cui dicitur: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui; & invocantes nunc Dominum, potest fieri, ut pristino adhuc nomine appellemur, sicut Propheta ait, ubi de Deo loquitur: Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum. Et reor quod ideo pristino nomine censeamur: ut noverimus quid fuimus, & quid nunc per Christi gratiam simus. Et inde hoc ipsum magnum bonum intelligentes, magis Deo gratias referamus, dicentes cum Apostolo: Gratias Deo patri, qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transfudit in regnum filii claritatis suæ. Mos autem sanctæ Scripturæ hujusmodi est, ut pristina culparum nomina, in sanctis frequenter recenseat, sicut beatus Isaias Propheta ait de Deo: Benedicent me bestie agri, & Apostolus Matthæus dicitur publicanus. Videamus hunc locum, si & in bonam partem exponere possimus: ut istum corvum & Christum interpretemur. Sicut enim secundum scripturarum consuetudinem, montem dicimus Dominum nostrum, & diabolum similiter appellamus: petram quoque ac lapidem, arborem etiam & gladium dicimus: ita & corvum fortassis dicere possumus. Nam & sponsa Ecclesia, inter cetera præconia laudis de Christo, ita ait in Cantico Canticorum: Crines ejus ut abietis, nigri sicut corvus: sed quando diabolo corvi nomen aptamus, dicimus eum nigrum criminibus atque tetrum, & qui in tenebris nequitiarum commoretur. Quando verò eo nomine salvatorem significari dicimus, mysteriorum arcanis eum in scripturis suis obscurissimum esse sentimus. Et cum sciamus diabolum in scripturis serpentem nominari, quis audeat de Domino ita credere, nisi ipse in se serpentis similitudinem verbis propriis expressisset, dicens: Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: & discipulos tales admonuit esse dicens: Estote astuti ut serpentes. Et serpens, id est, diabolus maledictus à Deo est, eo quod Evam seduxit astutia: & Christus maledictus dicitur: quia maledictus omnis qui pendet in ligno. Maledictum quippe hominis in se suscipiendo: id est, eam quæ ex sententia Dei venerat mortem, ut maledictum suspendit in ligno, & inde est quod pro nobis Christus factus est maledictus. Hæc exempla protulimus, ut firmetur sensus supra prolatus: sequentia videamus. Nunc igitur Christo corvo figuratè dicto, pater præparat escam: cum ei ex gentibus convocat credituros, sicut de eodem patre Propheta ait dicens: Qui suscitavit ab Oriente justum, vocavit eum ut sequeretur. Dabit in conspectu ejus gentes, & reges obtinebit. His igitur ad fidem vocatis, Dominus Christus velut esca gaudio exultationis reficitur. Hujus populi: id est discipuli, & omnes credentes clamant ad Deum in oratione, panem substantialem quotidie postulantes, & hoc ipsum vagantes faciunt, quia peregrini & hospites sunt super terram, ubi sedem sibi firmam, & stabilem non constituerunt, sed dicunt cum Apostolo, instabiles sumus. Hi igitur habent quidem cibos scripturarum: quarum consolatione pascuntur, sed spei & fidei cibus est, non alimonia rei propriè permanentis. Et idcirco in hoc mundo vagari dicuntur: donec ad immobilitatem quandam sæculi futuri perveniant. Nam & ad hunc intellectum spirituale pertinet, quod corvi isti, rore pasci dicuntur: sicut philologi se referunt indagasse.

Caput XXXIX.

NUNQUID nosti tempus partus ibicum in petris: vel parturientes cervas observasti? Ibices ipsi sunt quos Greci tragelaphos vocant, admixto nomine hirci & cervi, eo quod necesse est ut simile sibi aliquid hæc animalia habeant, & unum horum puto in Cantico Canticorum damulam vocari: quæ aliquando, & caprea, secundum legem mactabantur. Et in Cantico Canticorum crebro simul ponuntur, & munda appellantur, quoniam cornuta essent & ruminarent, unquamque dividerent. Istius ibicis sunt & alia animalia quasi ejusdem generis, ut est corvum, sicut in lege dicitur: Et omnes corvini generis aves non manducabitis. Hæc ergo animalia vel maxime in faxis nutriuntur,

& in cavernis petrarum. Ibicum tempus quando pariunt nosti, ait Dominus ad Job, vel quando cervæ parturiant observasti? Quanta alia sunt in scripturis magis obscura atque ab hominum notitia longè remota, de quibus aliqua in hoc libro ipse Dominus videtur dixisse, quam sunt quæ ad Job nunc loquitur, Quid enim laboris est nosse tempus certarum, & ibicum parturientium: aut unde tam latebrosus est humanæ notitiæ, ut possit tempus horum animalium parturientium penitus ignorare, præsertim cum hæc ipsa animalia penè in medio hominum commorentur. Proinde, ne sit apud quosdam hic sermo Domini vilis, & fortè ab eis superfluous existimetur, alius quod dixit intuendum est: ut dicamus in mysteriis sub nomine horum animalium, præfiguratos Apostolos, & Apostolicos viros, & omnes prædicatores veritatis: qui in fortitudine fidei & patientia, velut in petris per spiritum imbuentem eos verbum Evangelii perfectè in se formatum parturiant: vel cum doloribus persecutionum parturiant. In petra parturiebat & ille qui dixit: Nam in Christo per Evangelium ego vos genui. Hoc igitur tempus futurum constitui, & animas prædictorum, velut cervas quæ de timore meo concipiunt, ut spiritum salutis pariant super terram, tu forsitan, quasi obstetricantis officio diligentissima sollicitudine observasti dans eis os, & sapientiam de utero mentis suæ, minus fortasse solidum, vel integrum verbum prædicationis, velut factum in hanc effunderent lucem.

Diminueratis menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum? Vivum verbum Dei & validum, penetrans usque in divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum: in hoc spirituali conceptu profectus quosdam incrementorum, velut per menses temporum in cordium sinibus operatur, ut ipsis Apostolis primum apparuit, qui in initio prædicationis, quasi parvi, & modici visi sunt, sed paulatim corroborante eos spiritu, verbum in eis demonstratum est, usque ad mensuram plenæ gratiæ pervenisse. Quod velut partu edentes, totum atque perfectum ac plenum divinis promissionibus scribentes, diversis Ecclesiis ediderunt. Hujusmodi igitur conceptus, & partus tempora, qui hoc modo spirituali utero cordis sunt, unde & tu Job, ait Dominus, cognoscere potuisti: quorumque tempora sunt in Evangelio præfinitionis meæ consilio constituta. Ubi ergo dictum est, & scisti tempus partus earum: Alii dixerunt, & dolores eorum solvisti. Dolores sunt infestationes & tribulationes, quæ prædicatoribus inferuntur: à quibus doloribus isti tunc absolvuntur, quando invitati ad requiem absolvuntur à corpore. Sive tunc absolvuntur à doloribus persecutionum, quando in spe positi, pro malis præsentibus ad promissionem æternæ remunerationis accipiunt.

Incurvantur ad fetum, & pariunt: & rugitus emittunt. Doctrinam lacteam propinando incredulis & infirmis, sicut ait Apostolus: Lac vobis potum dedi, non escam: ab illa celsitudine sapientiæ ad humiliora prædicatores quodammodo humiliter atque descendunt, ut vir fiat parvulus: & his qui sine lege sunt, tanquam & ipse sit sine lege. Et dum eos conantur in Christo formare & parere rugitus emittunt: dum ab inimicis Christi supra modum ac supra virtutem suam gravantur, ita ut tædeat eos etiam vivere. De qualibus etiam dicit Apostolus, Et nunc flens dico inimicos crucis Christi. Sive ex affectu charitatis hujusmodi rugitus emittunt, sicut ait idem Apostolus: Tristitia mihi est magna & continuus dolor cordi meo. Item ait: Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas. Qualibus dolens ex charitatis visceribus dicit: Filii mei, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Item ait in Actibus Apostolorum, ubi omnem fraternitatem collectam alloquitur dicens: Vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte & die non cessavi cum lachrymis monere unumquemque vestrum. Et iterum ait: Ipsi scitis qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens Domino cum omni humilitate & lachrymis. Hæc igitur idcirco dicta sunt, ut sciamus quoniam ad gemitus & rugitus, pertineat tribulatio, angustia, lachrymæ & dolor continuus cordis sanctorum. Aliter incurvantur ad fetum, & pariunt, & rugitus emittunt: Ubi prædicatores veritatis verbum fidei ceperint editione eloquii prædicare, sicut ab adversariis incurvantur: id est, custodiis carcerum humiliantur atque verberibus: sed quia nec in vinculis verbum

Dei est alligatum: illic nihilominus id populis pariunt, quo & ipsi in Christo nascuntur: Sicut ait ut diximus in regeneratos, sanctus Apostolus: In Christo Jesu per Evangelium ego vos genui: deinceps ad Deum in orationibus rugitus deprecationum emittunt, vel pro persecutoribus suis Deum rogantes, vel perseverantiam fidelium, adjutorium divinæ gratiæ suppliciter implorantes. Aliter, rugitus emittunt: quia qui adjicit scientiam, adjicit dolorem: gemunt sancti cogitantes quanta sunt pericula hujus vite, vel quam longè sunt à virtutibus quas requirunt.

Separantur filii earum: & pergunt ad pastum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas. Parturitione Apostolica, filii quos sancti in Christo genuerint sive à pristinis erroribus suis, sive etiam à carnalibus operibus separantur: in quibus nunc erubescunt, ut jam non sibi vivant, sed Christo, qui pro eis mortuus est & resurrexit. Pergunt ad pastum: id est, per scientiam profundioris intelligentiæ quotidie excitati conversatione proficiunt, dicentes: animalia sancta veri pastoris: Dominus regit me & nihil mihi deerit: & cetera, quæ sequuntur in psalmo eodem; sic, inquam, pergunt sancti filii evangelizantium pacem, sicut jam dixi: id est, crescunt atque proficiunt. Ad istum pastum Domini, & ad hanc alimoniam sanctarum animarum, & ad tales delicias spirituales, egrediuntur utique ab infantia mortum quotidie proficientes proficiscentes virtutum merito in virum perfectum. Et non revertuntur ad eas. Non revertuntur ut iterum necesse sit eos doceri, quæ sint elementa exordii sermonum Dei. Non revertuntur ad ea quæ retro sunt, sed ad ea quæ in antè sunt se extendunt. Non revertuntur ut quidam, quibus ait Apostolus: Filioli mei, quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis: sed potius subeunt gradus ascensionum, inambulans de virtutibus in virtutem. Hujusmodi ergo filii non possunt audire, ut Galatæ, vocem increpantis Apostoli: vellem esse apud vos, & mutare vocem meam. Hic ergo sermo Dei sub figura capream, & ibicum, describit Apostolos, sicut jam dixi, & apostolicos viros, atque omnes doctores Ecclesiæ, per quorum doctrinam Ecclesia spiritualis sibi filios generat. Et unaquæque anima de verbo Dei concipiens, parit filios bonorum operum, quæ tamen cervæ sit similis & ibici, ut in montibus habitet, & in petris nutriat, veloxque sit & alacris ad currendam viam Domini. Serpentes quoque de terra sua educat, & vivat multo tempore: audiens Prophetam: adjicientur tibi anni vite tuæ: talibus cervis sunt montes excelsum quos Domini vox perficit, & quorum pedes in consummatione perducet.

Quis dimisit onagram liberum, & vincula ejus quis solvit? In cerva & ibice superius figuram Ecclesiæ esse monstravimus. Nunc verò onagri nomine, arbitramur populum Judæorum posse intelligi, quem Deus ob incredulitatem ejus dimiserit, sicut ait: Et dimisit eos secundum desideria cordis eorum. Quod in multis aliis locis scripturarum Deus hoc futurum esse testatur: Cujusque vincula præcepta esse legalia non absurde sentimus. Nam eundem contumacem populum & rebellem, Propheta ita objurgat & increpat, dicens: Vacca lasciviens Israel, confregisti jugum, rupisti vincula. Hunc igitur quasi onagram, immundum videlicet animal ac effrene reliquit Dominus, ut ab eo jugo imperii sui, quia semper restitit obedire, à vinculis præceptorum diaboli solveretur, & secundum Apostolum servus peccati, liber esset justitiæ, sic enim ipse Dominus de Judæis ait in psalmo: Distrumpimus vincula eorum, & projecimus à nobis jugum ipsorum ubi ipsa trinitas Dei hoc dixisse videtur. Nam quemadmodum in Genesi in factura hominis pluraliter dixit Deus, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: ita & hic locutus est: Distrumpimus vincula eorum, & projecimus à nobis jugum ipsorum. Quem locum Actus Apostolorum ita se habere manifestè declarant: ubi Apostoli ad Deum elevarunt vocem suam atque dixerunt: Domine tu qui fecisti cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, qui Spiritu sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania: astitērunt reges terræ, & principes convenerunt in unum, adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Ob hoc igitur scelus quod in Christo filio Dei commissum est, ait pater: qui in spiritu suo hoc futurum prædixerat, dicens: Distrumpimus vincula eorum, & projecimus à nobis jugum ipsorum. Processit grande peccatum ac nefandum, quo salvatorem crucifixerunt, ut meritò ab eis vincula præceptorum Dei distrum-